

Center za
raziskovanje
javnega mnenja

Kardeljeva pl. 4, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel.: +386 (0)1 58 05 105
fax: +386 (0)1 58 05 104

Politbarometer 12/2005

december 2005

Poteka v okviru CRP
»Javnomnenjske raziskave o odnosu javnosti
do aktualnih razmer in dogajanj v Sloveniji«
in na osnovi pogodbe med Uradom Vlade RS za informiranje
ter Agencijo za raziskovalno dejavnost RS
in FDV IDV-CJMMK

Ljubljana, 19. 12. 2005

POLITBAROMETER 12/05

Poročilo o raziskavi, ki je bila opravljena v dneh od 12. do 14. decembra 2005

V dneh od 12. do 14. decembra 2005 smo na osnovi vzorca telefonskih naročnikov zajeli 827 polnoletnih oseb, državljanov Slovenije in z njimi izvedli telefonski intervju s pomočjo standardiziranega vprašalnika. Vzorčenje je potekalo iz vzorčne baze (BN=2188), ki je bila izčrpana do 38%. Telefonske intervjuje Politbarometra 12/05 je izvajalo 28 izšolanih anketarjev CJMMK, povprečni čas trajanja intervjuja (računalniška meritev) je bila 13 minut, medtem ko je bil skupni bruto čas trajanja ankete 400 ur.

Zasnovo vprašalnika PB 12/05, kontrolo izvedbe in pripravo poročila je opravila skupina CJMMK: red. prof. dr. Niko Toš, doc. dr. Slavko Kurdija (koordinacija izvedbe), Rebeka Bešter Falle, univ. dipl. soc., Tina Vovk, univ. dipl. soc., Živa Broder, univ. dipl. soc., dr. Matej Kovačič in Ivi Kecman, tajnica centra.

Poročilo vsebuje popoln pregled postavljenih vprašanj in dobljenih odgovorov – v prilogi. V nadaljevanju podajamo pregled najznačilnejših ugotovitev v opisni, grafični ali numerični obliki. Vsa vprašanja in merila v gradivo so povzeta v izvirni obliki. Ker gre v večini primerov za ponavljajoče se meritve, podajamo poleg aktualne meritve še pregled prejšnjih meritev.

V prilogi poročila dodajamo tabelarno gradivo, ki kaže na povezanosti med izraženimi stališči anketirancev ter njihovimi statusnimi oziroma socialno-demografskimi značilnostmi. Tako v analizo vključujemo poleg spola, starosti, izobrazbe, še poklic oz. zaposlitveni status, tip naselja in regionalno pripadnost respondentov. V analizo vključujemo tudi variable, ki kažejo nazorsko in strankarsko opredelitev respondentov: vernost, opredelitev na t. i. levo-desni lestvici in strankarsko opredeljenost, ki jo zajemamo s pomočjo indeksa strankarskih preferenc. Indeks strankarskih preferenc je vsota opredelitev za stranke, zajetih z vprašanjem "Katero stranko bi volili?" in "Katera stranka vam je najbližja?". V grafičnih medčasovnih prikazih, vključenih v to poročilo, ki segajo v obdobje 1995–2005, so z navpično črto in kartico DZ ali PR označene časovne točke državnoborskih oz. predsedniških volitev. *Prikazi in analiza podatkov temelji na sistemu vzorčnih uteži, ki zmanjšujejo pristranost in napake v rezultatih kot posledice vzorčenja. Utemeljitev in opis postopka obteževanja je podan v dokumentu: dr. Slavko Kurdija, dr. Janez Štebe: "Oblikovanje vzorčnih uteži za telefonsko anketo Politbarometer" (v poročilu PB3/97).*

KAZALO

Poudarki iz Politbarometra december 2005

- 1.0 Politična in socialna klima**
 - 1.1 Zadovoljstvo z demokracijo
 - 1.2 Zadovoljstvo z materialnimi razmerami
 - 1.3 Skrb zaradi izgube zaposlitve
- 2.0 Podpora vladi Janeza Janše**
- 3.0 Ocena delovanja državnih organov**
 - 3.1 Uspešnost delovanja osrednjih državnih organov
 - 3.2 Ocene delovanja ministrstev in ministrov
- 4.0 Zaupanje v institucije sistema**
- 5.0 Strankarske preference**
- 6.0 Opredeljevanje do reforme**
- 7.0 Aktualna vprašanja**
 - Ocena delovanja vlade v prvem letu**

Priloga 1: Sumarnik

Priloga 2: Tabele

Poudarki iz Politbarometra december 2005

Decembrska meritev Politbarometra je potekala v času, ki ga, tako kot november, označuje javno predstavljanje "konceptov ekonomskih in socialnih reform za povečevanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva" ter prve reakcije na v Vladi Republike Slovenije sprejete okvirne predloge ukrepov, predvsem sindikatov, ki se izrazijo v množični demonstraciji v Ljubljani in nekatere javne razprave.

Drugo osrednje dogajanje v slovenskem prostoru v tem času je povezano s konferenco OVSE v Ljubljani. Vidnejši javnomnenjski odmev pa je prav gotovo imela tudi razrešitev uprave PS Mercatorja in njenega predsednika Zorana Jankovića.

Politična in socialna klima.

Kot običajno, smo socialno in politično klimo izmerili s pomočjo kazalcev splošnega zadovoljstva z demokracijo, zadovoljstva z materialnimi razmerami v gospodinjstvu ter s pomočjo kazalca zaskrbljenosti zaposlenih pred izgubo zaposlitve.

Zadovoljstvo z demokracijo.

Decembrska meritev pokaže, da je v izražanju zadovoljstva v preseku november-december prišlo do potrditve jesenskega negativnega trenda. Največ zadovoljstva z demokratičnimi razmerami v tem letu smo izmerili v marcu (50% zadovoljnih, 44% nezadovoljnih), po tem pa je delež zadovoljnih postopno upadal, še posebej v jesenskem obdobju, ko je septembra bilo zadovoljnih še 38%, oktobra 37%, novembra 36% in decembra 34% respondentov; sorazmerno z upadanjem zadovoljstva je naraščal delež nezadovoljnih (iz 54% v septembru na 59% v decembru).

Med nezadovoljnimi bolj kot v povprečju izstopajo respondenti, zaposleni na področju gospodarstva (67%), samozaposleni (72%), prebivalci Ljubljane in Maribora (68%), prej levo opredeljeni (62%), in še posebej preferenti SNS (75%), LDS, SD in tudi NSI (61%) itd. Med bolj zadovoljnimi oz pretežno zadovoljnimi z demokratičnostjo razmer so le preferenti SDS (zadovoljni 48%, nezadovoljni 45%).

Izražanje zadovoljstva z materialnimi razmerami

ostaja znotraj pozitivnega trenda. Ocenjevanje politične klime neposredno ne določa opredeljevanja do materialnih razmer v gospodinjstvu – in obratno. Zadovoljnih z materialnimi razmerami je tokrat slabi dve tretjini (60% respondentov), nezadovoljnih pa dobra tretjina (38%) respondentov. Tokratna ocena materialnih razmer v gospodinjstvih povsem ustreza povprečju ocen v obdobju januar-november – ne opazimo bistvenih odstopanj. Med bolj zadovoljne z razmerami (od povprečja) se uvrstijo višje in visoko izobraženi in zaposleni v negospodarstvu (69%), prej desno opredeljeni (73%), respondenti NSI (72%), SD (68%) in SDS (64%) itd. Med bolj nezadovoljne pa se uvrstijo respondenti iz starostnih skupin 31 do 45 let (41%) in 46 do 60 let (50%), poklicno šolani (46%), samozaposleni (53%) ter strankarsko neopredeljeni in preferenti SNS (41%) itd. Na dimenziji izražanja zaskrbljenosti zaradi izgube delovnega mesta opazimo rahel pozitiven premik, ki se kaže v zmanjšanem deležu skupine "do neke mere zaskrbljenih" (iz 40% v novembru na 35% v decembru). Sicer pa prejkoslej velja, da polovica (51%) vseh z raziskavo zajetih zaposlenih respondentov trajno izraža skrb zaradi možne izgube zaposlitve.

Podpora vladi J. Janše.

Vlado J. Janše decembra podpira 39% vseh vprašanih. Glede na izmerjene podpore v oktobru in novembru (46%) ter visoke izmerjene podpore v prvem polletju letošnjega leta (od 61% do 56%) je očitno, da je tokrat izmerjena podpora bistveno nižja. Hkrati z upadanjem podpore močno naraste (iz 22% v januarju, 32% v juniju in septembru) delež izražene nepodpore: 48%! V novembrskem poročilu PB zapisana ocena, da se koncem leta zaokroža ciklus visokih podpor vladi, je dobila tokrat ponovno

potrditev in podkrepitev z ugotovitvijo, da se je delež nepodpore dvignil preko ravni najnižjih izmerjenih podpor v času petletne meritve s tem indikatorjem.

Zmanjšanje deleža podpor in naraščanje deleža nepodpor lahko ilustriramo z odstopanji od povprečja pri naslednjih kategorijah: višje in visoko izobraženi (podpora: 30%, nepodpora 59%), starostna skupina od 31 do 45 let (podpora 36%, nepodpora 52%), zaposleni v negospodarstvu (podpora 27%, nepodpora 62%), študentje, dijaki (podpora 33%, nepodpora 54%), prebivalci Ljubljane in Maribora (podpora 29%, nepodpora 58%), itd. Med preferenti političnih strank po deležu nepodpore izstopajo preferenti LDS (podpora 11%, nepodpora 78%) ter SD (podpora 18%, nepodpora 70%). Med opazovanimi skupinami z višjo podporo izstopajo upokojenci (podpora 47%, nepodpora 39%), respondenti iz podeželja (podpora 48%, nepodpora 43%), verni (podpora 50%, nepodpora 34%), desno samoopredeljeni (podpora 60%, nepodpora 32%) in še posebej preferenti SDS (podpora 76%, nepodpora 16%) in NSI (podpora 70%, nepodpora 22%). Strankarsko neopredeljeni se do vlade opredeljujejo v povprečju (podpora 36%, nepodpora 48%).

Ocenjevanje učinkovitosti delovanja državnih organov.

Ocene dela osrednjih državnih organov v decembru nihajo skladno s prej nakazano podporo vladi, vendar neznačilno. Tako ocena uspešnosti delovanja vlade ostane na novembrski ravni, prav tako pa tudi ocena državnega zbora. Ocena uspešnosti delovanja predsednika vlade in predsednika državnega zbora se rahlo, a ne značilno, zniža. Vidnejši nihljaj navzgor zaznamo le pri opoziciji, ki s svojo oceno (2.81) preseže oceno državnega zbora in vlade. Ocena učinkovitosti predsednika republike ostaja na visoki ravni (3.58).

Ocene delovanja ministrstev.

V povprečju ostajajo ocene delovanja ministrstev na oz. (v izbranih primerih) nad oktobrsko ravno.

Povprečna ocena vseh ministrstev v obdobju oktober-december rahlo narašča (oktober 2.94, november 2.96, december 3.0). K tokratnemu naraščanju povprečne ocene vidneje prispevajo visoke oz. višje ocene učinkovitosti naslednjih: Služba vlade za evropske zadeve (3.34), Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (3.28), Ministrstvo za obrambo (3.27). Največji vzpon v ocenjevanju opazimo pri Ministrstvu za zunanje zadeve (iz 2.88 v oktobru na 3.14 v decembru) in Ministrstvu za notranje zadeve (iz 2.93 v novembru na 3.12 v decembru); pozitiven trend, sicer na nižji ravni, pa beležijo še Ministrstva za kulturo in za okolje in prostor. Manjša znižanja ocen opazimo pri ministrstvih za javno upravo, za promet in za zdravje (vsa tri ministrstva so uvrščena v sredino ranga) ter pri ministrstvih za gospodarstvo, za delo in za finance (ki se uvrščajo v spodnji del ranga).

V glavnem lahko ugotovimo, da v ocenjevanju dela ministrstev v jesenskem obdobju ni prišlo do značilnih sprememb in da se višje izražena splošna nepodpora vladi ne kaže tudi v zniževanju ocen uspešnosti posameznih ministrstev in ministrov. Dalje, analiza pokaže, da so med bolj kritičnimi ocenjevalci delovanja posameznih ministrstev višje in visoko izobraženi respondenti, pa tudi respondenti s področja negospodarstva in v posameznih primerih izrecno tudi kategorija samozaposlenih. V glavnem se tudi potrdi, da preferenti posameznih koalicijskih strank na sploh mnogo bolje ocenjujejo delovanje ministrov kot v povprečju in preferenti opozicijskih strank na sploh mnogo bolj kritično. Hkrati opazimo, da imajo posamezni ministri še posebej izrazito podporo med preferenti stranke, ki ji pripadajo; vpogled v analizo pa pokaže tudi izrazita odstopanja od tega. Tako imata npr. ministra za delo in za finance najvišjo podporo med preferenti NSI, bistveno nižjo pa med preferenti SDS in SLS, seveda pa še manjšo med preferenti SNS, LDS in SD. Poleg teh dveh je nizko uvrščeno še Ministrstvo za kmetijstvo, ki je deležno sorazmerno visoke podpore preferentov NSI, značilno nižje pa med preferenti SDS in SLS in še nižje med preferenti LDS in še posebej SNS.

Tudi pri ministrstvih, ki so uvrščeni v zgornji del ranga, opazimo podobna nihanja, vendar na višji ravni ocen. Najmanj nihanj v ocenah preferentov koalicijskih strank opazimo pri ministrstvih za visoko šolstvo in znanost, za šolstvo, za obrambo, pa tudi za kulturo itd. Po nizkih ocenah respondentov z višjo in visoko izobrazbo vidneje izstopajo ministrstva: za kmetijstvo (2.17), za finance (2.24), za delo (2.50), za gospodarstvo (2.65) in za zunanje zadeve (2.81). Najvišje ocene te izobrazbene skupine pa prejmejo SV za evropske zadeve (3.21), Ministrstvo za javno upravo (3.09), Ministrstvo za pravosodje, in ministrstva za visoko šolstvo, znanost (3.08), za promet (3.04), za notranje zadeve (3.02) itd.

Izražanje zaupanja v institucije.

V vrh ranga glede na izraženo zaupanje se v decembru uvrsti tolar pred Evrom, Slovensko vojsko in Predsednikom republike. V dno ranga se tudi tokrat uvrstijo politične stranke, sodišča, cerkev in duhovščina, državni zbor, vlada in državna uprava. Medmesečna gibanja (oktober-november-december) so neznačilna. Tokrat se rahlo bolje uvrstijo tolar, vojska, OZN, zdravstvo, Komisija za preprečevanje korupcije, policija; nekaj slabše kot mesec pred tem pa se uvrstijo predsednik vlade, vlada kot celota, državna uprava, državni zbor, cerkev in duhovščina, na visoki ravni zaupanja pa tudi predsednik republike.

Strankarska opredeljevanja.

Analiza decembrske meritve pokaže:

- potrdi se nadaljevanje negativnega trenda v izražanju pripravljenosti "udeležbe na nedeljskih volitvah" (iz 77% v marcu na 63% v decembru);
- delež respondentov, ki se opredeli na t. i. nedeljsko vprašanje, se tokrat zopet rahlo zmanjša (iz 63% na 60%);
- delež respondentov, ki se opredelijo do strank (strankarske preference), je neznatno pod novembrsko ravno (59%);
- izražanje strankarskih preferenc v decembru izrazito zaniha navzgor in navzdol. To opazimo predvsem pri SDS, kjer se potrdi nakazan jesenski trend zmanjševanja deleža preferentov (iz povprečno 31% v pomladnem obdobju na 24% v septembru, 25% v oktobru, 23% v novembru in 20% v decembru). Obseg preferenčne podpore SDS, ki je bil najvišji decembra lani (37%), se je v enoletnem obdobju skoraj razpolovil;
- viden je vzpon podpore SD iz 7% v oktobru in novembru na 9% v decembru;
- preferenčna podpora LDS v jesenskem obdobju stopničasto narašča (iz 14% v oktobru na 16% v decembru). Pri preostalih parlamentarnih strankah ne opazimo bistvenih premikov.

Opredeljevanje do reforme.

Tudi v tokratno meritev smo vključili serijo vprašanj, ki zadevajo koncept ekonomske in socialne reforme. Iz celote ukrepov smo izbrali posamezne izseke in jih vključili že v oktobrsko meritev, v novembrsko pa dodali še nekatera nova vprašanja. Vsa ta vprašanja smo tokrat ponovili. Pregled dobljenih rezultatov pokaže naslednje:

- delež obveščanih je iz novembra (54%) v december (62%) značilno narasel; stanje splošne informiranosti o predlaganih ukrepih pa še vedno lahko ocenimo kot nizko;
- razmerje v izražanju splošne podpore oz. nepodpore reformam se v opazovanem trimesečnem obdobju premika v smeri povečevanja nepodpore. Med "informiranimi o reformah" izreka stališča o podpori le 29% in stališča o nepodpori 53%!
- Med izpostavljenimi vidiki oz. reformnimi ukrepi so večinske oz. pretežne podpore vseh respondentov

deležni naslednji: zmanjševanje stroškov države (79%), ukinitvev davka na izplačane plače (72%), umik države iz gospodarstva (58%).

- Do vseh preostalih vključenih možnih ukrepov ostajajo respondenti zadržani oz. se v veliki meri izrekajo proti njim. Nizke podpore so tako deležni naslednji ukrepi: pospešitev privatizacije zdravstva (33%), odprodaja lastninskih deležev države v gospodarskih družbah (31%), privatizacija državnih deležev v bankah in zavarovalnicah (30%), uvedba enotne davčne stopnje (21%), več pravic delodajalcev glede odpuščanja (18%), ukinitvev progresivnega obdavčenja dohodkov (17%), dvig DDV za prehrano itd. iz 8,5% na 20% (8%). Ustrežno nakazanim obsegom podpor se izražajo pretežne nepodpore npr. za uvedbo enotnega DDV (82%), za več pravic delodajalcev pri odpuščanju (73%), za odpravo progresivnega obdavčenja (70%), itd.

Podrobnejša analiza pokaže, da vse vključene kategorije in skupine reformne ukrepe večinsko zavračajo. Iz splošne slike deloma izstopajo le opredeljevanja preferentov strank predvsem pri izražanju nekaj večje podpore pri posameznih ukrepih, npr. preferenti SDS pretežno zavračajo (52%) uvedbo enotne davčne stopnje, delež podpore (34%) pa je med njimi značilno višji kot v povprečju. To se podobno kaže tudi pri preferentih NSI in SDS, ki večinsko zavračajo povečane pravice delodajalcev pri odpuščanju, a je med njimi slaba tretjina (31%), ki ta ukrep podpira. Pri odprodaji državnih deležev v podjetjih in bankah opazimo med preferenti SDS značilno višjo in celo pretežno podporo predlaganim ukrepom, medtem ko pri preferentih SLS podpora tem ukrepom ostaja daleč pod povprečjem in izstopa visoka nepodpora itd.

V sklop vprašanj o reformi smo uvrstili tudi vprašanje v zvezi z napovedano ustanovitvijo posebne vladne službe za koordinacijo reform pod vodstvom Jožeta P. Damjana kot novega ministra. Med respondenti jih tretjina (33%) ustanovitev nove službe in imenovanje ministra Damjana podpira, nekaj več (39%) pa ne; dobra četrtina (28%) respondentov je ostala ob vprašanju neopredeljena. Analiza pokaže, da ustanovitev novega ministrstva pretežno podpirajo preferenti NSI (58%) in SDS (56%), pa tudi desno opredeljeni (50%), itd. Več odklonilnih stališč kot v povprečju pa je med preferenti SNS (54%), LDS (50%), med levo opredeljenimi (56%), med samozaposlenimi (50%), itd. Največ neopredeljenih ob tem vprašanju je med preferenti SLS (41%), DESUS (43%), strankarsko neopredeljenimi (39%) itd.

Aktualna vprašanja

V ta sklop smo uvrstili vprašanja in opredeljevanja do nedavne konference OVSE v Ljubljani, dalje, do sindikalnih demonstracij ter ponovili vprašanje v zvezi z ukinjanjem Komisije za preprečevanje korupcije.

V zvezi s konferenco OVSE smo vprašali "Ali je organizacija te mednarodne konference Sloveniji kaj koristila, ali ne?". Tretjina (34%) respondentov meni, da je konferenca za Slovenijo koristna, dve petini (40%) pa, da ni koristna; preostali (26%) so ob vprašanju ostali neopredeljeni. Koristnost pogosteje kot v povprečju konferenci pripisujejo preferenti SDS, NSI in SLS (47%), desno opredeljeni (49%), pa tudi samozaposleni (53%), v negospodarstvu zaposleni (42%), višje in visoko izobraženi (43%), srednje izobraženi (44%) ter najmlajši (do 30 let: 44%).

V zvezi z nedavnimi sindikalnimi demonstracijami smo vprašali: "V javnosti je dosti govora o nedavnih demonstracijah, ki so jih organizirali sindikati zaradi nestrinjanja vladnih reform. Ali to akcijo odobravate, ali ne?" Meritev pokaže, da dve tretjini vseh vprašanih (65%) akcijo sindikatov odobrava, slaba četrtina (24%) pa ne odobrava. Od splošnega visokega deleža odobravanja z več neodobravanja izstopajo preferenti NSI (52%), SDS (49%), prej desno opredeljeni (38%), samozaposleni (34%), ipd. Le preferenti NSI se večinsko (52% – 40%) opredeljujejo proti

demonstracijam; preferenti SDS se ob tem vprašanju razpolovijo (49% odobrava – 49% ne odobrava).

Prevladujoče odobravanje izstopa tudi med visoko izobraženimi (70% – 25%), med zaposlenimi v gospodarstvu (72% – 23%), pa tudi med samozaposlenimi (64% – 34%), med desno opredeljenimi (57% – 38%) itd.

Postavili smo tudi vprašanje v zvezi z ukinjanjem Urada za preprečevanje korupcije in dodali še vprašanje o primernosti ali neprimernosti izvedbe referendumu v zvezi s tem. Do ukinitve urada prevlada (60%) odklonilno stališče; vsega petina respondentov (21%) ukinitve urada podpira. Analiza pokaže, da je daleč največ podpornikov ukinitve urada med preferenti NSI (54%), SDS (32%), med desno opredeljenimi (31%) ter med samozaposlenimi (27%) ipd. Podporo uradu pa najmočneje izražajo preferenti SD (83%), SNS (79%), LDS (76%), visoko izobraženi (72%), zaposleni v gospodarstvu (69%), itd. Večinska podpora ukinitvi se pokaže le med preferenti NSI, medtem ko je med preferenti SDS daleč več podpornikov ohranitve (55%) kot ukinitve (32%) urada. To pride še bolj do izraza med preferenti SLS (67% za urad, 20% proti) in DESUS (100% za urad).

Dodali smo še vprašanje o primernosti referendumske presoje tega problema. Pokaže se, da večina (51%) in torej tudi znaten del tistih, ki se izrekajo za ohranitev urada, meni, da referendumska presoja o tem vprašanju ni primerna. Da je referendumska presoja o tem vprašanju primerna, pa vendarle meni 53% preferentov SLS, 49% preferentov SNS, 47% preferentov LDS, 40% preferentov

NSI,

36% preferentov SDS in 35% preferentov SD. Analiza pokaže, da se je velika večina respondentov opredeljevala v prid ohranjanja bistva tega pomembnega ustavnega instituta.

Ocena delovanja vlade v prvem letu.

Ob izteku prvega leta vlade smo postavili vprašanje: "Pravkar je minilo leto od imenovanja vlade pod vodstvom Janeza Janše. Kako bi ocenili dosedanje delo te vlade?". Pokaže se, da slabi dve petini (38%) delovanje vlade v prvem letu ocenjujejo pretežno dobro, slaba polovica (47%) pa pretežno slabo; 16% respondentov ostane ob vprašanju neopredeljenih. Razporeditev odgovorov je podobna kot ob vprašanju o aktualni podpori vladi J. Janše. Visoko pozitivno oceno enoletnega delovanja vlade izrekajo predvsem preferenti SDS (84%), NSI (66%), prej desno (60%) in sredinsko (48%) opredeljeni, poklicno šolani in upokojenci (44%) in verni (49%). Kritična ocena enoletnega delovanja vlade pa bolj kot v povprečju (47%) izstopa med preferenti LDS (75%), SD (63%), SNS (61%), levo opredeljenimi (65%), nevernimi (67%), zaposlenimi v negospodarstvu (62%), visoko in višje izobraženimi (58%), strankarsko neopredeljenimi (49%) itd.

Decembrska meritev Politbarometra je potekala v času, ki ga, tako kot november, označuje javno predstavljanje "konceptov ekonomskih in socialnih reform za povečevanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva" ter prve reakcije na v Vladi Republike Slovenije sprejete okvirne predloge ukrepov, predvsem sindikatov, ki se izrazijo v množični demonstraciji v Ljubljani in nekatere javne razprave. Drugo osrednje dogajanje v slovenskem prostoru v tem času je povezano s konferenco OVSE v Ljubljani. Vidnejši javnomnenjski odmev pa je prav gotovo imela tudi razrešitev uprave PS Mercatorja in njenega predsednika Zorana Jankovića.

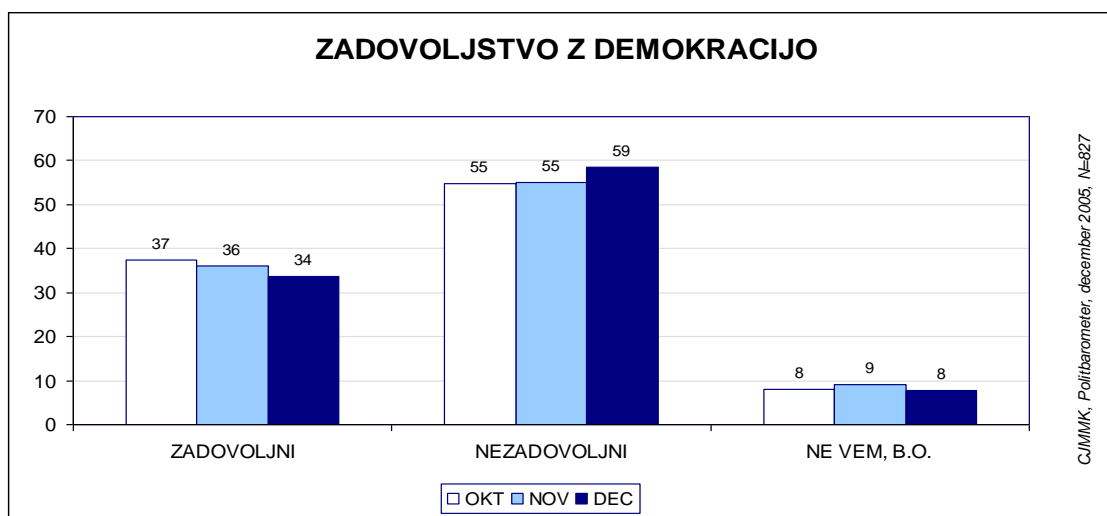
1.0 Politična in socialna klima

Kot običajno, smo socialno in politično klimo izmerili s pomočjo kazalcev splošnega zadovoljstva z demokracijo, zadovoljstva z materialnimi razmerami v gospodinjstvu ter s pomočjo kazalca zaskrbljenosti zaposlenih pred izgubo zaposlitve.

1.1 Zadovoljstvo z demokracijo

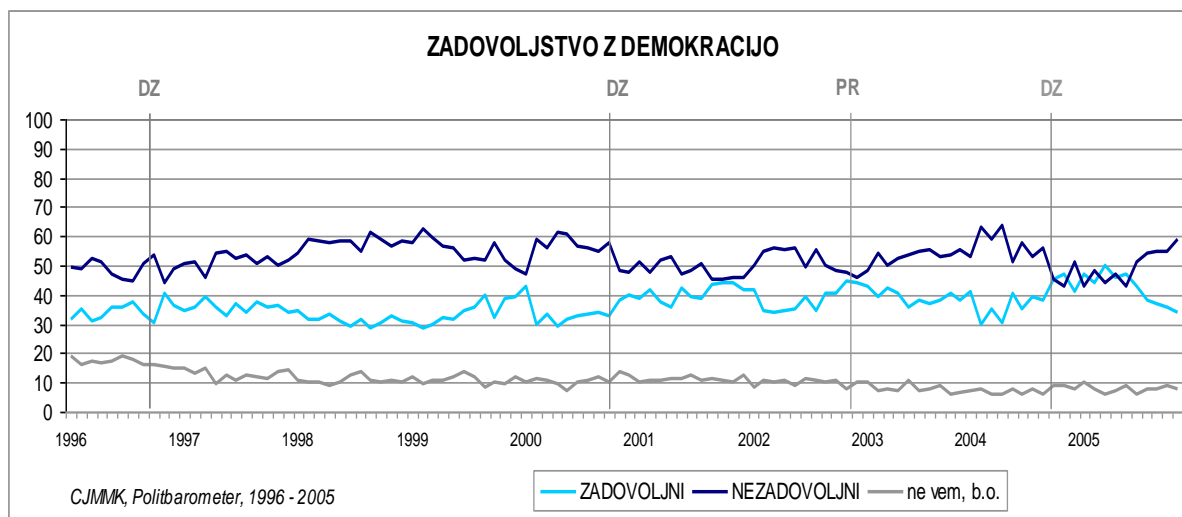
Decembrska meritev pokaže, da je v izražanju zadovoljstva v preseku november-december prišlo do potrditve jesenskega negativnega trenda. Največ zadovoljstva z demokratičnimi razmerami v tem letu smo izmerili v marcu (50% zadovoljnih, 44% nezadovoljnih), po tem pa je delež zadovoljnih postopno upadal, še posebej v jesenskem obdobju, ko je septembra bilo zadovoljnih še 38%, oktobra 37%, novembra 36% in decembra 34% respondentov; sorazmerno z upadanjem zadovoljstva je naraščal delež nezadovoljnih (iz 54% v septembru na 59% v decembru).

Graf 1.1

Med nezadovoljnimi bolj kot v povprečju izstopajo respondenti, zaposleni na področju gospodarstva (67%), samozaposleni (72%), prebivalci Ljubljane in Maribora (68%), prej levo opredeljeni (62%), in še posebej preferenti SNS (75%), LDS, SD in tudi NSI (61%) itd. Med bolj zadovoljnimi oz pretežno zadovoljnimi z demokratičnostjo razmer so le preferenti SDS (zadovoljni 48%, nezadovoljni 45%).

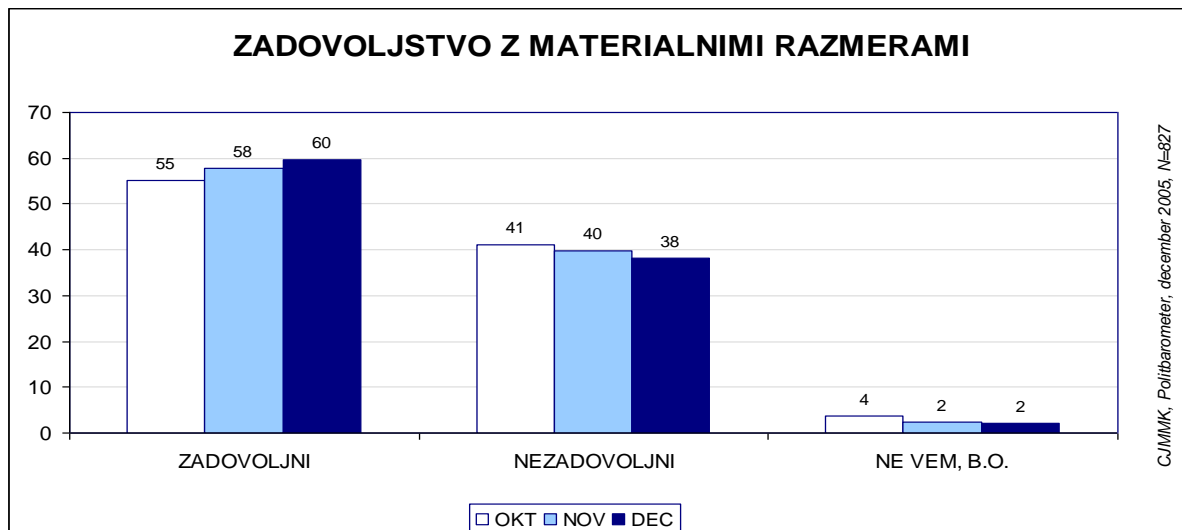
Graf 1.2

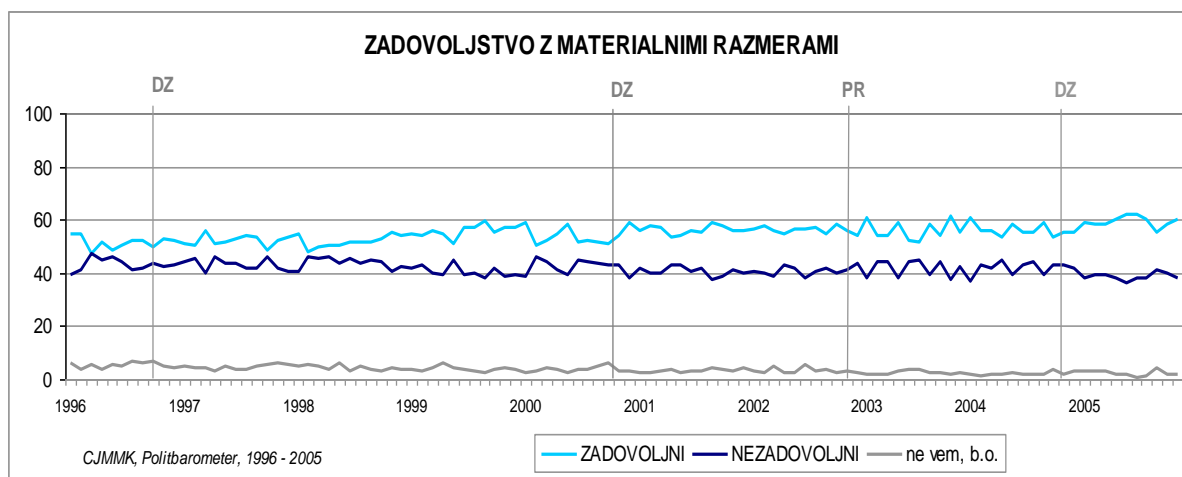
1.2 Zadovoljstvo z materialnimi razmerami

ostaja znotraj pozitivnega trenda. Ocenjevanje politične klime neposredno ne določa opredeljevanja do materialnih razmer v gospodinjstvu – in obratno. Zadovoljnih z materialnimi razmerami je tokrat slabi dve tretjini (60% respondentov), nezadovoljnih pa dobra tretjina (38%) respondentov. Tokratna ocena materialnih razmer v gospodinjstvih povsem ustreza povprečju ocen v obdobju januar-november – ne opazimo bistvenih odstopanj. Med bolj zadovoljne z razmerami (od povprečja) se uvrstijo višje in visoko izobraženi in zaposleni v negospodarstvu (69%), prej desno opredeljeni (73%), respondenti NSI (72%), SD (68%) in SDS (64% itd. Med bolj nezadovoljne pa se uvrstijo respondenti iz starostnih skupin 31 do 45 let (41%) in 46 do 60 let (50%), poklicno šolani (46%), samozaposleni (53%) ter strankarsko neopredeljeni in preferenti SNS (41%) itd.

Graf 1.3

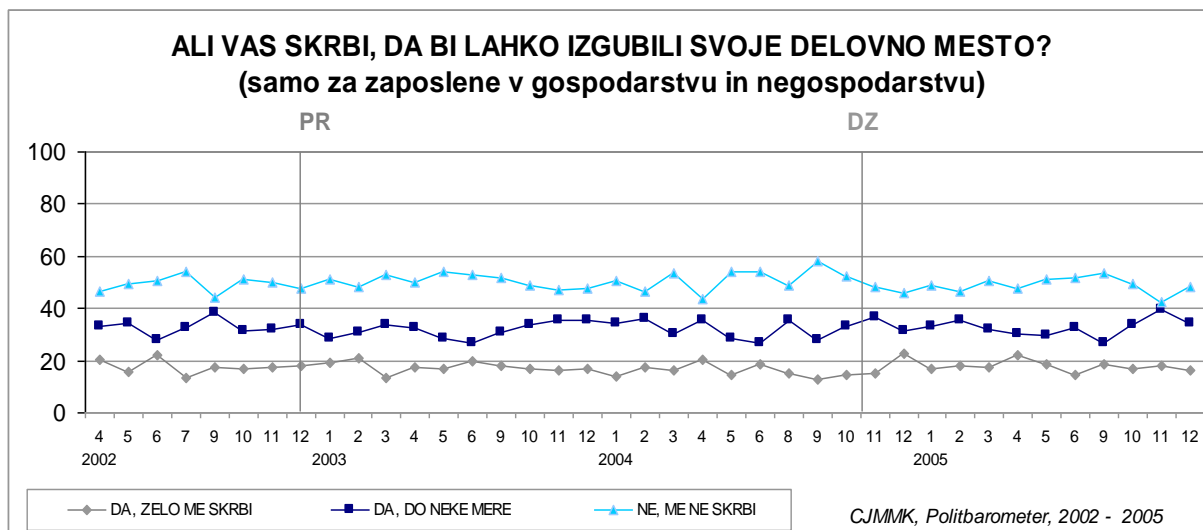
Graf 1.4

1.3 Skrb zaradi izgube zaposlitve

Na dimenziji izražanja zaskrbljenosti zaradi izgube delovnega mesta opazimo rahel pozitiven premik, ki se kaže v zmanjšanem deležu skupine "do neke mere zaskrbljenih" (iz 40% v novembru na 35% v decembru). Sicer pa prejkoslej velja, da polovica (51%) vseh z raziskavo zajetih zaposlenih respondentov trajno izraža skrb zaradi možne izgube zaposlitve.

Graf 1.5

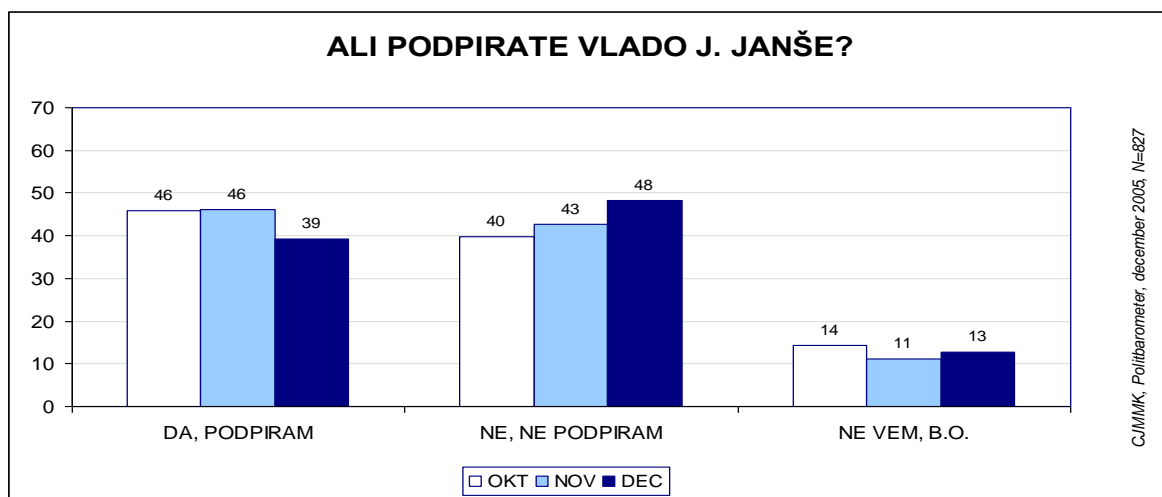

2.0 Podpora Vladi Janeza Janše

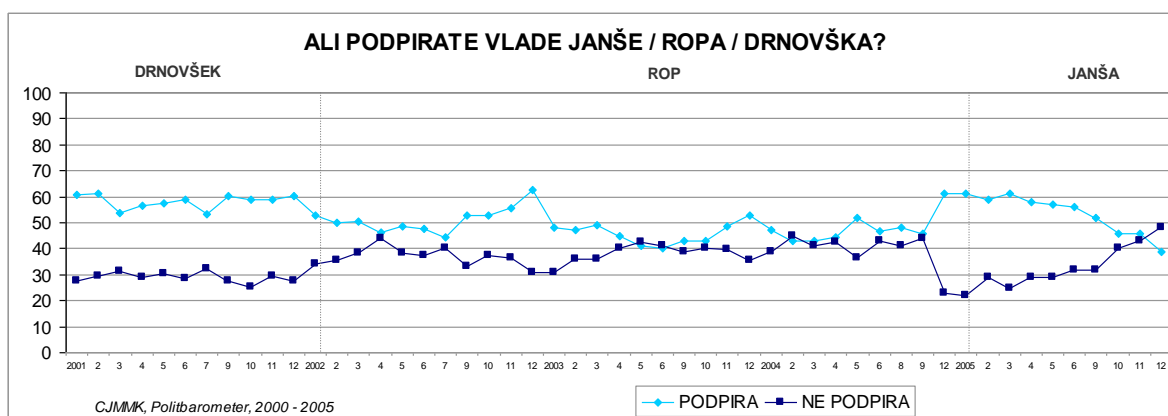
Vlado J. Janše decembra podpira 39% vseh vprašanih. Glede na izmerjene podpore v oktobru in novembru (46%) ter visoke izmerjene podpore v prvem polletju letošnjega leta (od 61% do 56%) je očitno, da je tokrat izmerjena podpora bistveno nižja. Hkrati z upadanjem podpore močno naraste (iz 22% v januarju, 32% v juniju in septembru) delež izražene nepodpore: 48%! V novembrskem poročilu PB zapisana ocena, da se koncem leta zaokroža ciklus visokih podpor vladi, je dobila tokrat ponovno potrditev in podkrepitev z ugotovitvijo, da se je delež nepodpore dvignil preko ravni najnižjih izmerjenih podpor v času petletne meritve s tem indikatorjem.

Zmanjšanje deleža podpor in naraščanje deleža nepodpor lahko ilustriramo z odstopanji od povprečja pri naslednjih kategorijah: višje in visoko izobraženi (podpora: 30%, nepodpora 59%), starostna skupina od 31 do 45 let (podpora 36%, nepodpora 52%), zaposleni v negospodarstvu (podpora 27%, nepodpora 62%), študentje, dijaki (podpora 33%, nepodpora 54%), prebivalci Ljubljane in Maribora (podpora 29%, nepodpora 58%), itd. Med preferenti političnih strank po deležu nepodpore izstopajo preferenti LDS (podpora 11%, nepodpora 78%) ter SD (podpora 18%, nepodpora 70%). Med opazovanimi skupinami z višjo podporo izstopajo upokoenci (podpora 47%, nepodpora 39%), respondenti iz podeželja (podpora 48%, nepodpora 43%), verni (podpora 50%, nepodpora 34%), desno samoopredeljeni (podpora 60%, nepodpora 32%) in še posebej preferenti SDS (podpora 76%, nepodpora 16%) in NSI (podpora 70%, nepodpora 22%). Strankarsko neopredeljeni se do vlade opredeljujejo v povprečju (podpora 36%, nepodpora 48%).

Graf 2.1

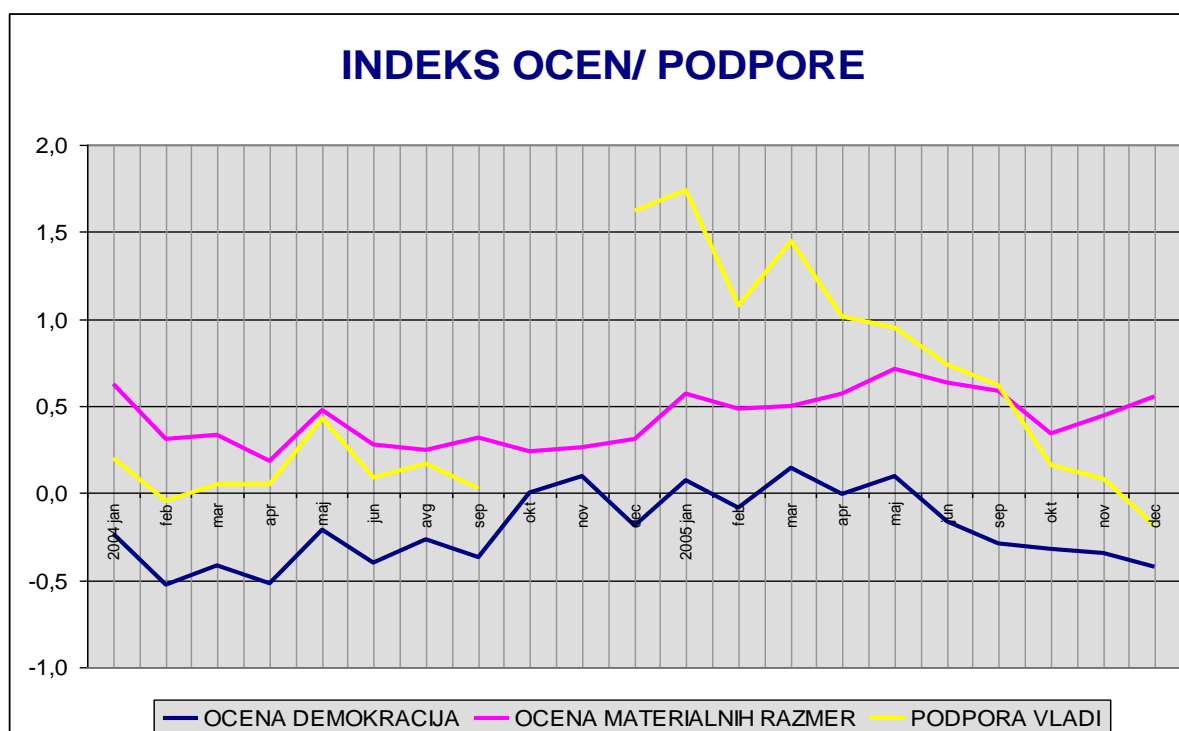
Graf 2.2

V okviru prikazov podpore vlade in izrazov ocen demokratičnosti ter materialnih razmer, torej povsod tam kjer imamo opravka z binarnim načinom izrekanja stališč, smo v izogib nejasnosti in v cilju poenostavitve prikazov omenjenih treh indikacij uvedli "indeksirano" oceno. Gre za razmerje med (v primeru podpore vlade) podporniki in tistimi, ki vlade ne podpirajo. V primeru ocene razmer demokratičnosti in materialnih razmer pa za razmerje med odgovoroma "prej dobro" in "prej slabo". Če temu številu odštejemo 1, dobimo količnik, ki je prikazan v grafu. Količnik "0" bi, denimo, pomenil povsem enaka deleža podpore in nepodpore (izenačen rezultat). V primeru pa, da bi bila podpora enkrat večja kot nepodpora, bi bil v grafu prikazan količnik "1". Prikazani graf zarisuje količnik podpore, oceno demokracije in oceno materialnih razmer za obdobje preteklih dveh let. Najbolj izrazit premik v linijskem prikazu treh indikatorjev je visok preskok v podpori vlade, ki je nastal z imenovanjem zadnje Janševe vlade (od decembrske meritve v letu 2004). Ta podpora se je gibala na

visoki (lahko bi rekli značilno povolilni) ravni vse do marca v letošnjem letu. Po tem pa je pričakovano postopno upadala vse do aktualne decembrske meritve, ko je podpora padla celo pod "ničelno" točko. Pomeni, da je bilo med anketiranimi v mandatu te vlade prvič izrečeno več nepodpore kot podpore. Dinamiki podpore vladi v dosti blažji obliki sledi tudi ocena demokratičnosti v Sloveniji, medtem ko je ocena materialnih razmer v anketirančevem gospodinjstvu linijsko izražena dokaj neodvisno od politične klime in na daljši rok kaže blago, a vztrajno postopno dviganje pozitivnih ocen.

Graf 2.3

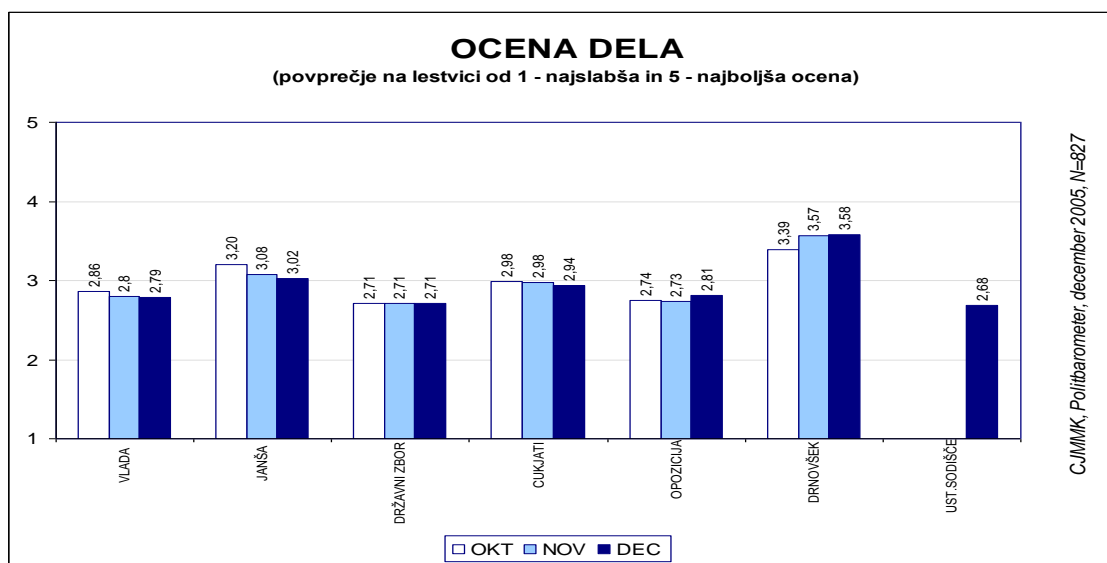
3.0 Ocene delovanja državnih organov

3.1 Uspešnost delovanja osrednjih državnih organov

Ocene dela osrednjih državnih organov v decembru nihajo skladno s prej nakazano podporo vladi, vendar neznatno. Tako ocena uspešnosti delovanja vlade ostane na novembrski ravni, prav tako pa tudi ocena državnega zbora. Ocena uspešnosti delovanja predsednika vlade in predsednika državnega zbora se rahlo, a ne znatno, zniža. Vidnejši nihljaj navzgor zaznamo le pri opoziciji, ki s svojo oceno (2.81) preseže oceno državnega zbora in vlade. Ocena učinkovitosti predsednika republike

ostaja na visoki ravni (3.58).

Graf 3.1

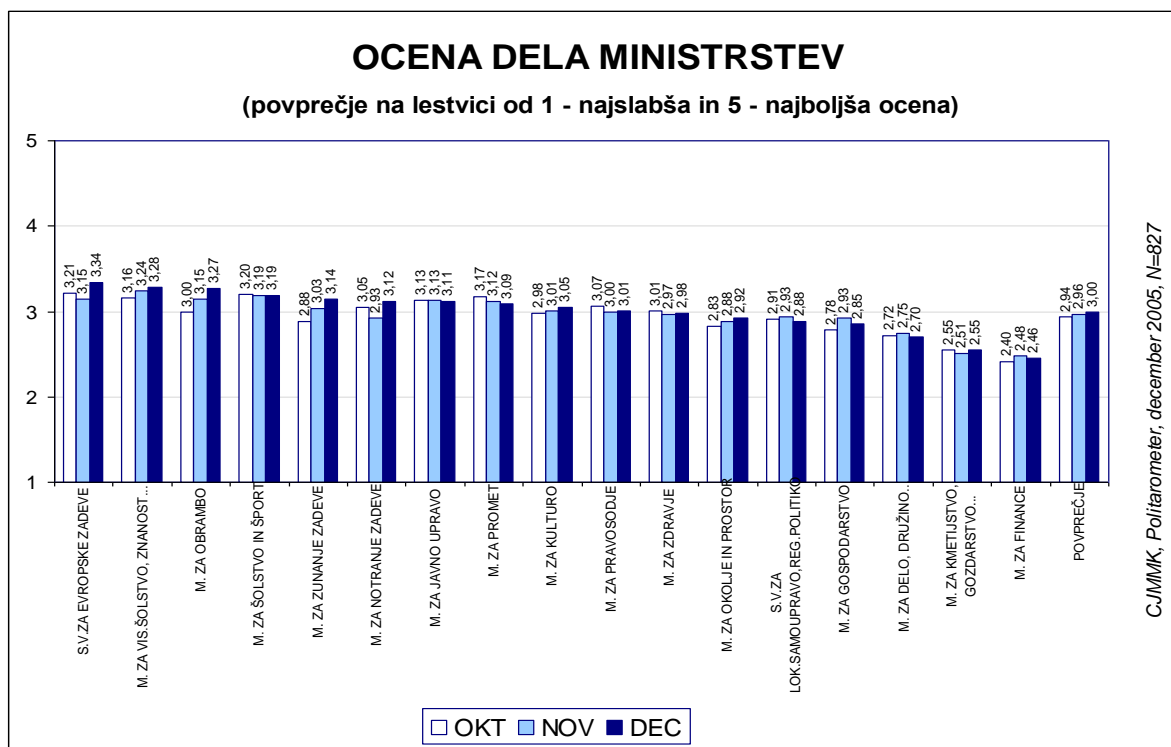
3.2 Ocene delovanja ministrstev in ministrov

V povprečju ostajajo ocene delovanja ministrstev na oz. (v izbranih primerih) nad oktobrsko ravno. Povprečna ocena vseh ministrstev v obdobju oktober-december rahlo narašča (oktober 2.94, november 2.96, december 3.0). K tokratnemu naraščanju povprečne ocene vidneje prispevajo visoke oz. višje ocene učinkovitosti naslednjih: Služba vlade za evropske zadeve (3.34), Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (3.28), Ministrstvo za obrambo (3.27). Največji vzpon v ocenjevanju opazimo pri Ministrstvu za zunanje zadeve (iz 2.88 v oktobru na 3.14 v decembru) in Ministrstvu za notranje zadeve (iz 2.93 v novembru na 3.12 v decembru); pozitiven trend, sicer na nižji ravni, pa beležijo še Ministrstva za kulturo in za okolje in prostor. Manjša znižanja ocen opazimo pri ministrstvih za javno upravo, za promet in za zdravje (vsa tri ministrstva so uvrščena v sredino ranga) ter pri ministrstvih za gospodarstvo, za delo in za finance (ki se uvrščajo v spodnji del ranga).

V glavnem lahko ugotovimo, da v ocenjevanju dela ministrstev v jesenskem obdobju ni prišlo do značilnih sprememb in da se višje izražena splošna nepodpora vladi ne kaže tudi v zniževanju ocen uspešnosti posameznih ministrstev in ministrov. Dalje, analiza pokaže, da so med bolj kritičnimi ocenjevalci delovanja posameznih ministrstev višje in visoko izobraženi respondenti, pa tudi respondenti s področja gospodarstva in v posameznih primerih izrecno tudi kategorija samozaposlenih. V

glavnem se tudi potrdi, da preferenti posameznih koalicijskih strank na sploh mnogo bolje ocenjujejo delovanje ministrov kot v povprečju in preferenti opozicijskih strank na sploh mnogo bolj kritično. Hkrati opazimo, da imajo posamezni ministri še posebej izrazito podporo med preferenti stranke, ki ji pripadajo; vpogled v analizo pa pokaže tudi izrazita odstopanja od tega. Tako imata npr. ministra za delo in za finance najvišjo podporo med preferenti NSI, bistveno nižjo pa med preferenti SDS in SLS, seveda pa še manjšo med preferenti SNS, LDS in SD. Poleg teh dveh je nizko uvrščeno še Ministrstvo za kmetijstvo, ki je deležno sorazmerno visoke podpore preferentov NSI, značilno nižje pa med preferenti SDS in SLS in še nižje med preferenti LDS in še posebej SNS. Tudi pri ministrstvih, ki so uvrščeni v zgornji del ranga, opazamo podobna nihanja, vendar na višji ravni ocen. Najmanj nihanj v ocenah preferentov koalicijskih strank opazimo pri ministrstvih za visoko šolstvo in znanost, za šolstvo, za obrambo, pa tudi za kulturo itd. Po nizkih ocenah respondentov z višjo in visoko izobrazbo vidneje izstopajo ministrstva: za kmetijstvo (2.17), za finance (2.24), za delo (2.50), za gospodarstvo (2.65) in za zunanje zadeve (2.81). Najvišje ocene te izobrazbene skupine pa prejmejo SV za evropske zadeve (3.21), Ministrstvo za javno upravo (3.09), Ministrstvo za pravosodje, in ministrstva za visoko šolstvo, znanost (3.08), za promet (3.04), za notranje zadeve (3.02) itd.

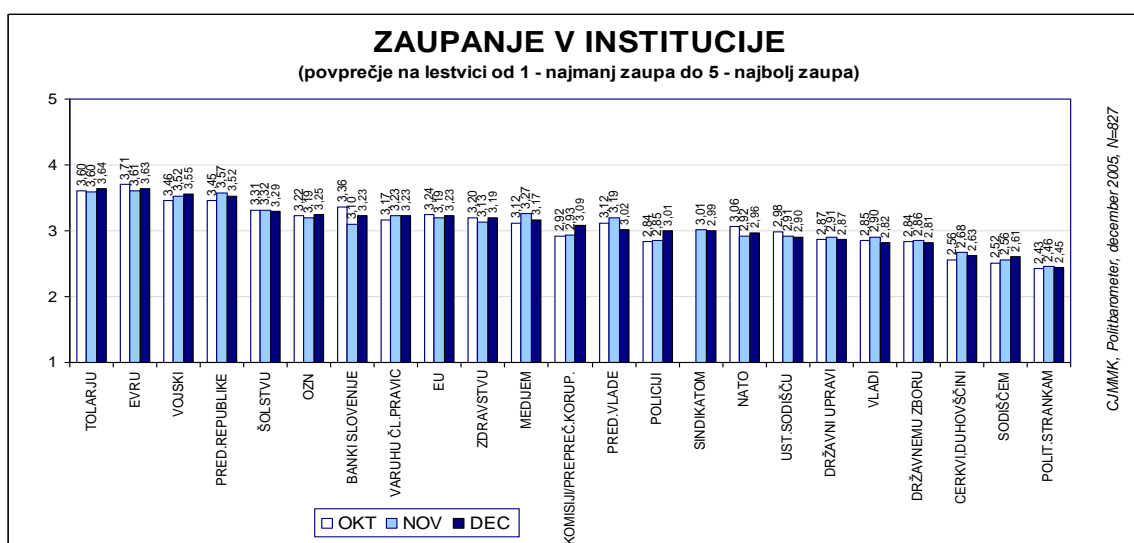
Graf 3.2

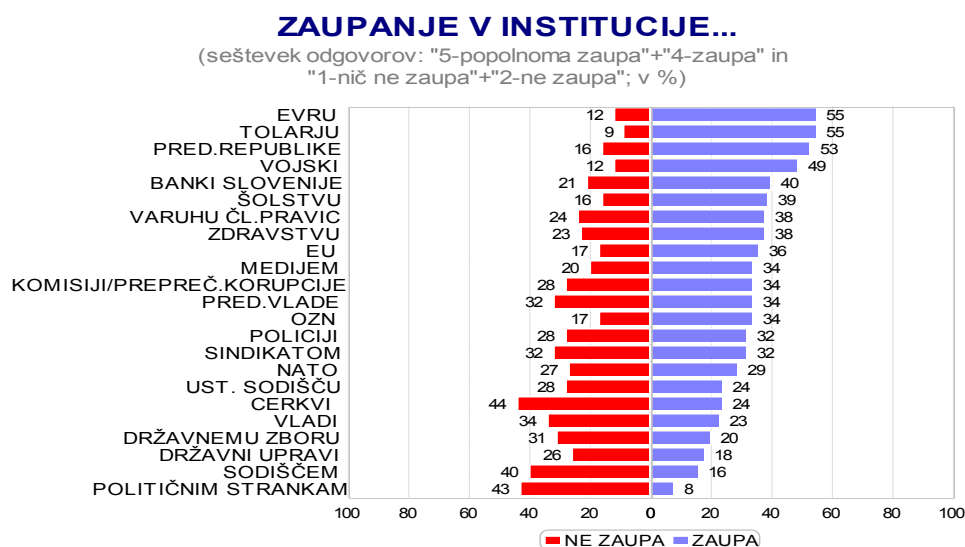
4.0 Zaupanje v institucije sistema

V vrh ranga glede na izraženo zaupanje se v decembru uvrsti tolar pred Evrom, Slovensko vojsko in Predsednikom republike. V dno ranga se tudi tokrat uvrstijo politične stranke, sodišča, cerkev in duhovščina, državni zbor, vlada in državna uprava. Medmesečna gibanja (oktober-november-december) so neznčilna. Tokrat se rahlo bolje uvrstijo tolar, vojska, OZN, zdravstvo, Komisija za preprečevanje korupcije, policija; nekaj slabše kot mesec pred tem pa se uvrstijo predsednik vlade, vlada kot celota, državna uprava, državni zbor, cerkev in duhovščina, na visoki ravni zaupanja pa tudi predsednik republike.

Graf 4.1

Graf 4.2

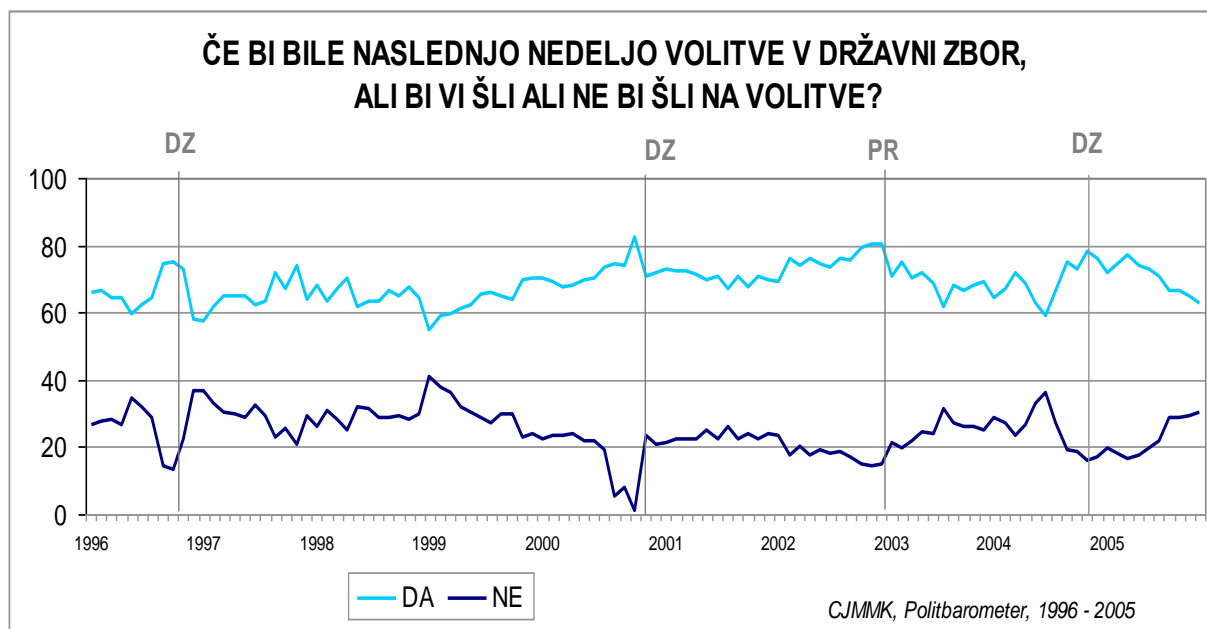

5.0 Strankarske preference

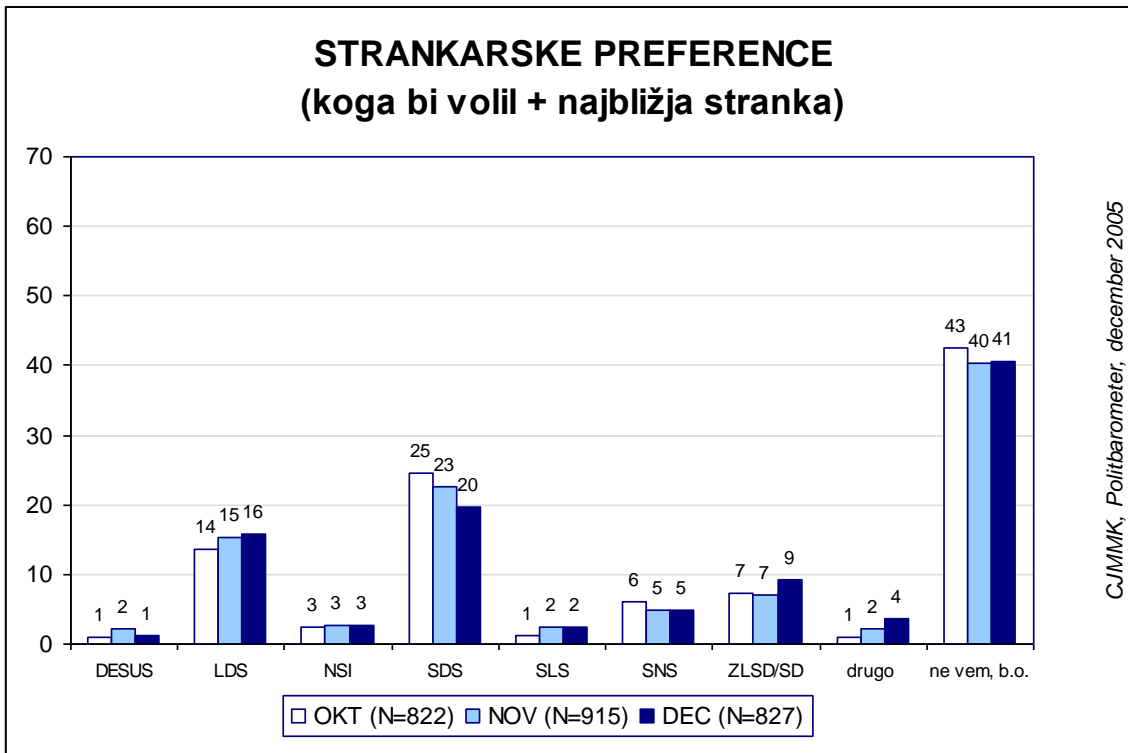
Analiza decembrske meritve pokaže:

- potrdi se nadaljevanje negativnega trenda v izražanju pripravljenosti "udeležbe na nedeljskih volitvah" (iz 77% v marcu na 63% v decembru);
- delež respondentov, ki se opredeli na t. i. nedeljsko vprašanje, se tokrat zopet rahlo zmanjša (iz 63% na 60%);
- delež respondentov, ki se opredelijo do strank (strankarske preference), je neznatno pod novembrsko ravtnjo (59%);
- izražanje strankarskih preferenc v decembru izrazito zaniha navzgor in navzdol. To opazimo predvsem pri SDS, kjer se potrdi nakazan jesenski trend zmanjševanja deleža preferentov (iz povprečno 31% v pomladnem obdobju na 24% v septembru, 25% v oktobru, 23% v novembru in 20% v decembru). Obseg preferenčne podpore SDS, ki je bil najvišji decembra lani (37%), se je v enoletnem obdobju skoraj razpolovil;
- viden je vzpon podpore SD iz 7% v oktobru in novembru na 9% v decembru;
- preferenčna podpora LDS v jesenskem obdobju stopničasto narašča (iz 14% v oktobru na 16% v decembru). Pri preostalih parlamentarnih strankah ne opazimo bistvenih premikov.

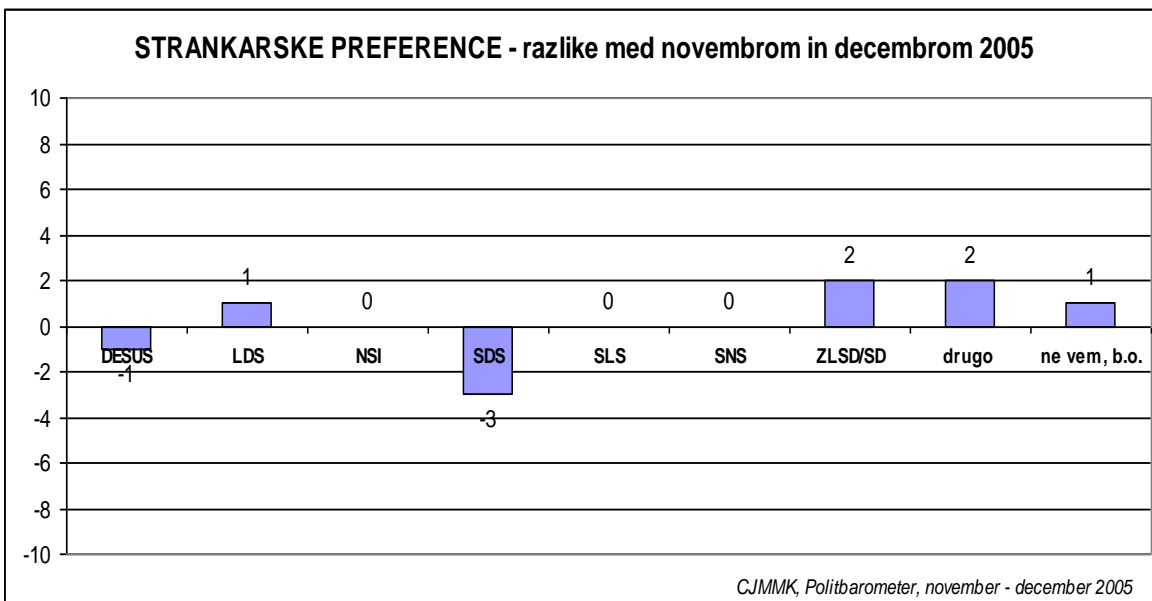
Graf 5.1

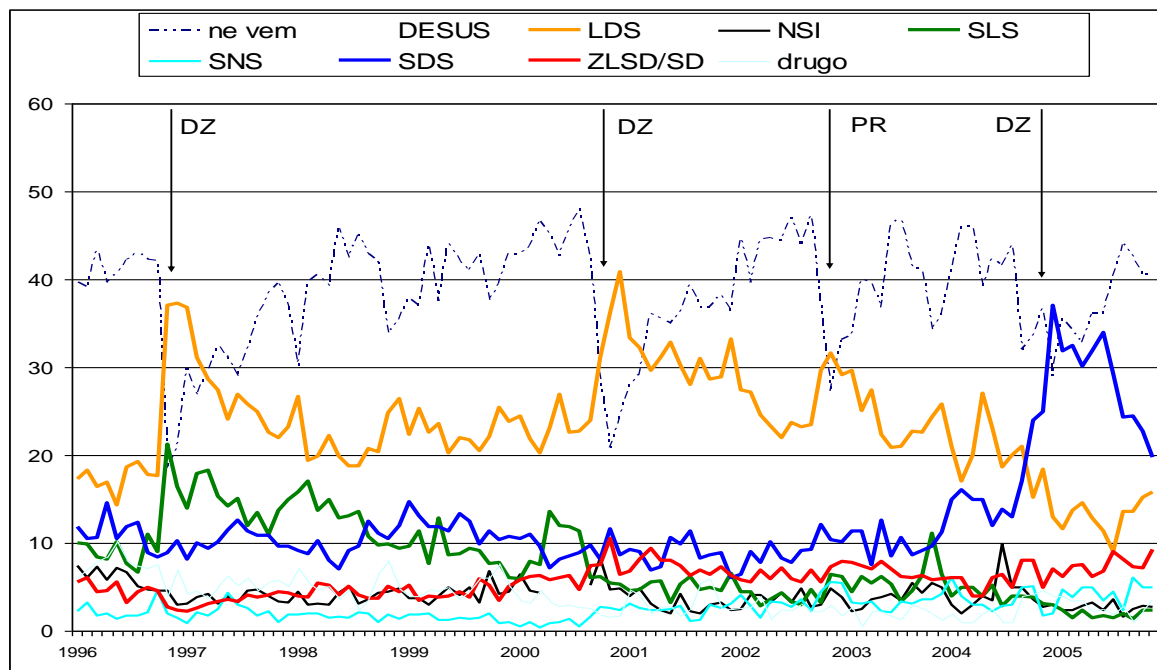
Graf 5.2

Graf 5.3

Graf 5.4 **Gibanja strankarskih preferenc 1996–2005**

6.0 Opredeljevanje do reforme

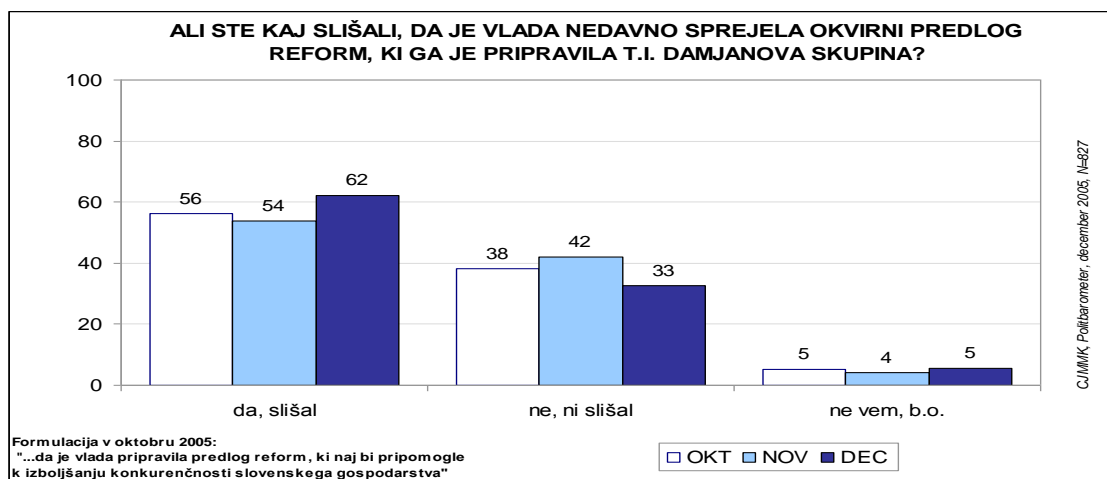
Tudi v tokratno meritev smo vključili serijo vprašanj, ki zadevajo koncept ekonomske in socialne reforme. Iz celote ukrepov smo izbrali posamezne izseke in jih vključili že v oktobrsko meritev, v novembrsko pa dodali še nekatera nova vprašanja. Vsa ta vprašanja smo tokrat ponovili. Pregled dobljenih rezultatov pokaže naslednje:

- Delež obveščanih je iz novembra (54%) v december (62%) značilno narasel; stanje splošne informiranosti o predlaganih ukrepih pa še vedno lahko ocenimo kot nizko;
- Razmerje v izražanju splošne podpore oz. nepodpore reformam se v opazovanem trimesečnem obdobju premika v smeri povečevanja nepodpore. Med "informiranimi o reformah" izreka stališča o podpori le 29% in stališča o nepodpori 53%!
- Med izpostavljenimi vidiki oz. reformnimi ukrepi so večinske oz. pretežne podpore vseh respondentov deležni naslednji: zmanjševanje stroškov države (79%), ukinitvev davka na izplačane plače (72%), umik države iz gospodarstva (58%).
- Do vseh preostalih vključenih možnih ukrepov ostajajo respondenti zadržani oz. se v veliki meri izrekajo proti njim. Nizke podpore so tako deležni naslednji ukrepi: pospešitev privatizacije zdravstva (33%), odprodaja lastninskih deležev države v gospodarskih družbah (31%), privatizacija državnih deležev v bankah in zavarovalnicah (30%), uvedba enotne davčne stopnje (21%), več pravic delodajalcev glede odpuščanja (18%), ukinitvev progresivnega obdavčenja dohodkov (17%), dvig

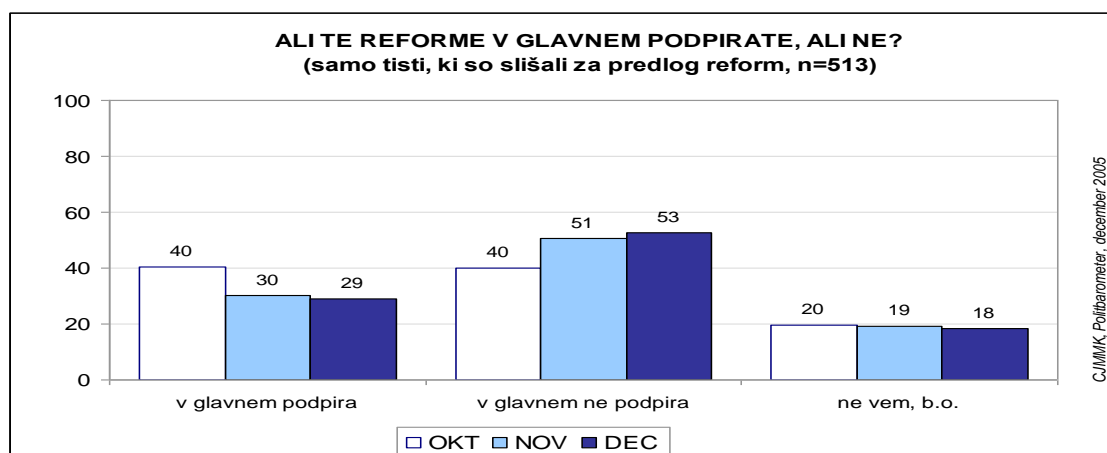
DDV za prehrano itd. iz 8,5% na 20% (8%). Ustrezno nakazanim obsegom podpor se izražajo pretežne nepodpore npr. za uvedbo enotnega DDV (82%), za več pravic delodajalcev pri odpuščanju (73%), za odpravo progresivnega obdavčenja (70%), itd.

Podrobnejša analiza pokaže, da vse vključene kategorije in skupine reformne ukrepe večinsko zavračajo. Iz splošne slike deloma izstopajo le opredeljevanja preferentov strank predvsem pri izražanju nekaj večje podpore pri posameznih ukrepih, npr. preferenti SDS pretežno zavračajo (52%) uvedbo enotne davčne stopnje, delež podpore (34%) pa je med njimi značilno višji kot v povprečju. To se podobno kaže tudi pri preferentih NSI in SDS, ki večinsko zavračajo povečane pravice delodajalcev pri odpuščanju, a je med njimi slaba tretjina (31%), ki ta ukrep podpira. Pri odprodaji državnih deležev v podjetjih in bankah opazimo med preferenti SDS značilno višjo in celo pretežno podporo predlaganima ukrepoma, medtem ko pri preferentih SLS podpora tem ukrepom ostaja daleč pod povprečjem in izstopa visoka nepodpora itd.

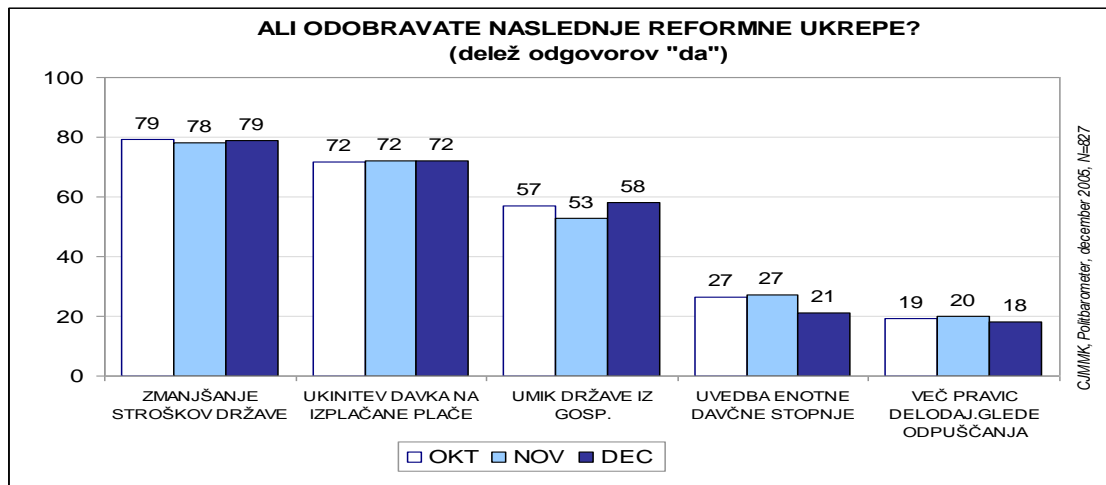
Graf 6.1

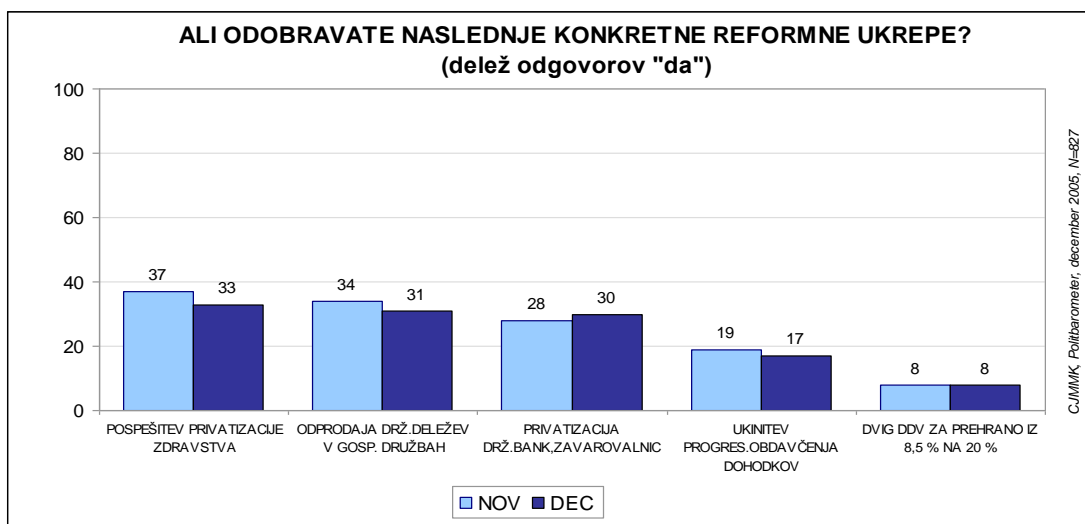
Graf 6.2

Graf 6.3

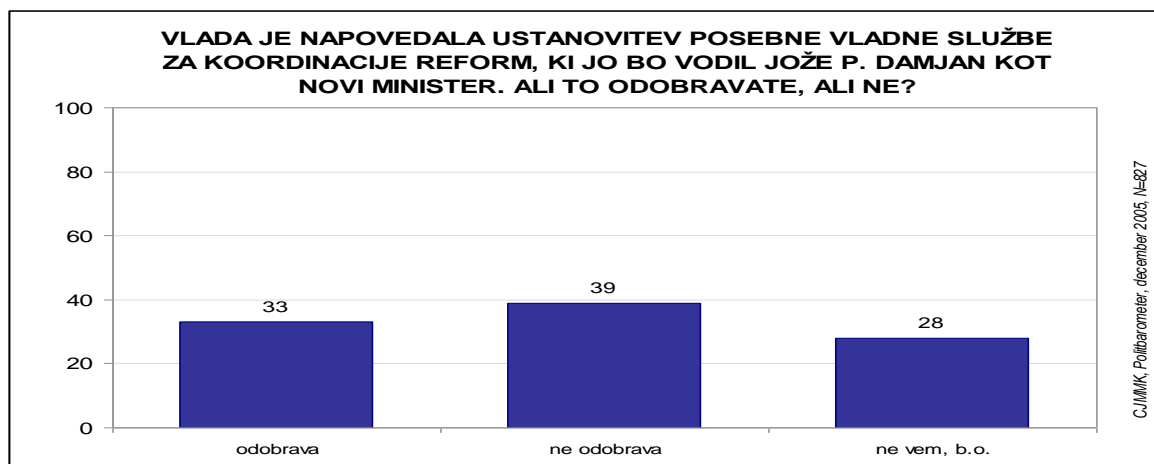

Graf 6.4

V sklop vprašanj o reformi smo uvrstili tudi vprašanje v zvezi z napovedano ustanovitvijo posebne vladne službe za koordinacijo reform pod vodstvom Jožeta P. Damjana kot novega ministra. Med respondenti jih tretjina (33%) ustanovitev nove službe in imenovanje ministra Damjana podpira, nekaj več (39%) pa ne; dobra četrtnina (28%) respondentov je ostala ob vprašanju neopredeljena. Analiza pokaže, da ustanovitev novega ministrstva pretežno podpirajo preferenti NSI (58%) in SDS (56%), pa tudi desno opredeljeni (50%), itd. Več odklonilnih stališč kot v povprečju pa je med preferenti SNS (54%), LDS (50%), med levo opredeljenimi (56%), med samozaposlenimi (50%), itd. Največ neopredeljenih ob tem vprašanju je med preferenti SLS (41%), DESUS (43%), strankarsko neopredeljenimi (39%) itd.

Graf 6.7

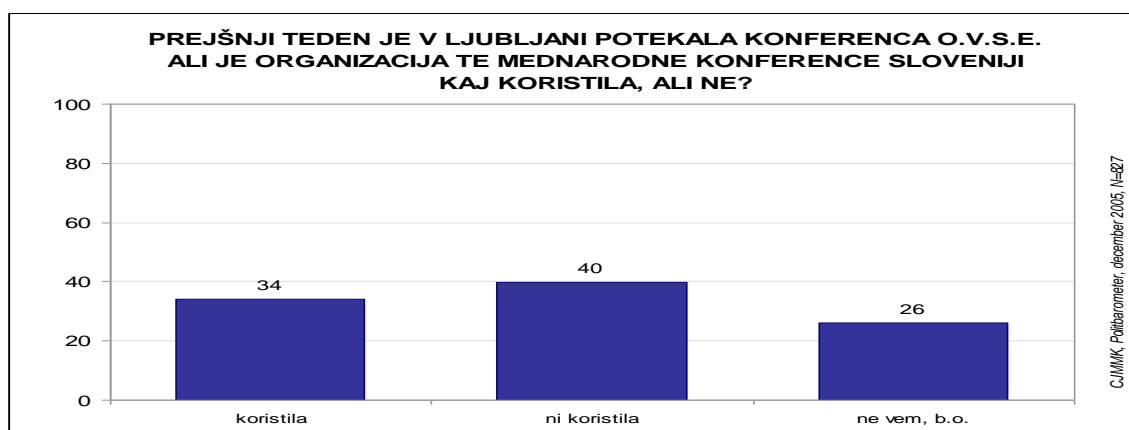

7.0 Aktualna vprašanja

V ta sklop smo uvrstili vprašanja in opredeljevanja do nedavne konference OVSE v Ljubljani, dalje, do sindikalnih demonstracij ter ponovili vprašanje v zvezi z ukinjanjem Komisije za preprečevanje korupcije.

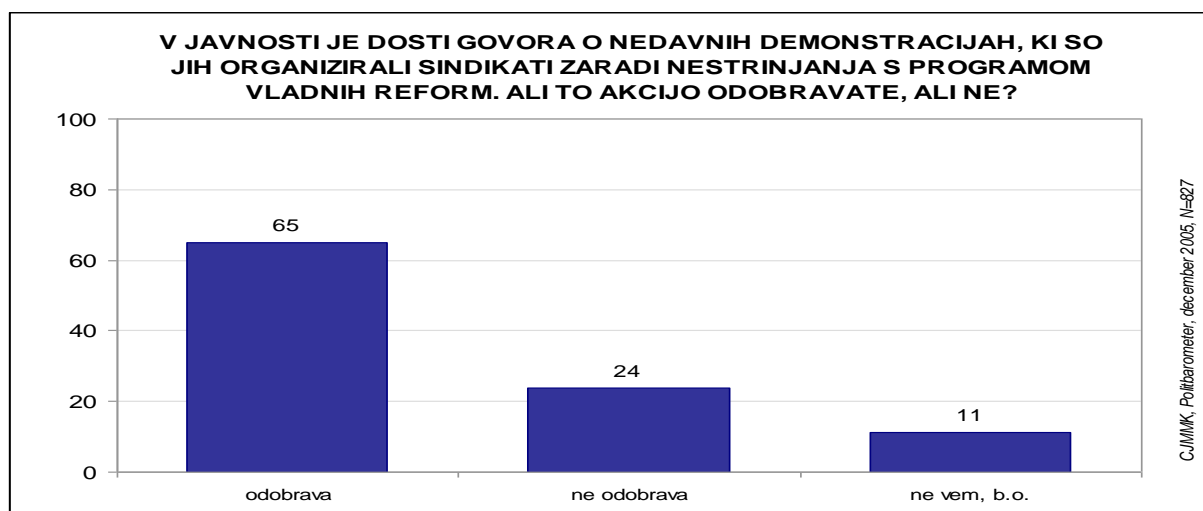
V zvezi s konferenco OVSE smo vprašali "Ali je organizacija te mednarodne konference Sloveniji kaj koristila, ali ne?". Tretjina (34%) respondentov meni, da je konferenca za Slovenijo koristna, dve petini (40%) pa, da ni koristna; preostali (26%) so ob vprašanju ostali neopredeljeni. Koristnost pogosteje kot v povprečju konferenci pripisujejo preferenti SDS, NSI in SLS (47%), desno opredeljeni (49%), pa tudi samozaposleni (53%), v negospodarstvu zaposleni (42%), višje in visoko izobraženi (43%), srednje izobraženi (44%) ter najmlajši (do 30 let: 44%).

Graf 7.1

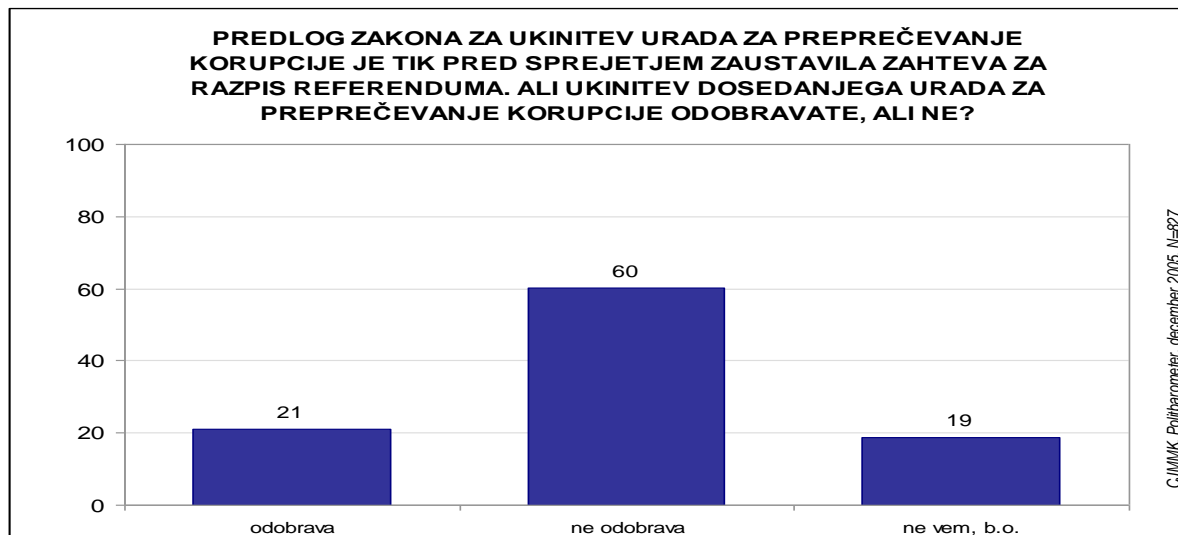
V zvezi z nedavnimi sindikalnimi demonstracijami smo vprašali: "V javnosti je dosti govora o nedavnih demonstracijah, ki so jih organizirali sindikati zaradi nestrinjanja vladnih reform. Ali to akcijo odobravate, ali ne?" Meritev pokaže, da dve tretjini vseh vprašanih (65%) akcijo sindikatov odobrava, slaba četrtina (24%) pa ne odobrava. Od splošnega visokega deleža odobravanja z več neodobravanja izstopajo preferenti NSI (52%), SDS (49%), prej desno opredeljeni (38%), samozaposleni (34%), ipd. Le preferenti NSI se večinsko (52% – 40%) opredeljujejo proti demonstracijam; preferenti SDS se ob tem vprašanju razpolovijo (49% odobrava – 49% ne odobrava). Prevladujoče odobravanje izstopa tudi med visoko izobraženimi (70% – 25%), med zaposlenimi v gospodarstvu (72% – 23%), pa tudi med samozaposlenimi (64% – 34%), med desno opredeljenimi (57% – 38%) itd.

Graf 7.2

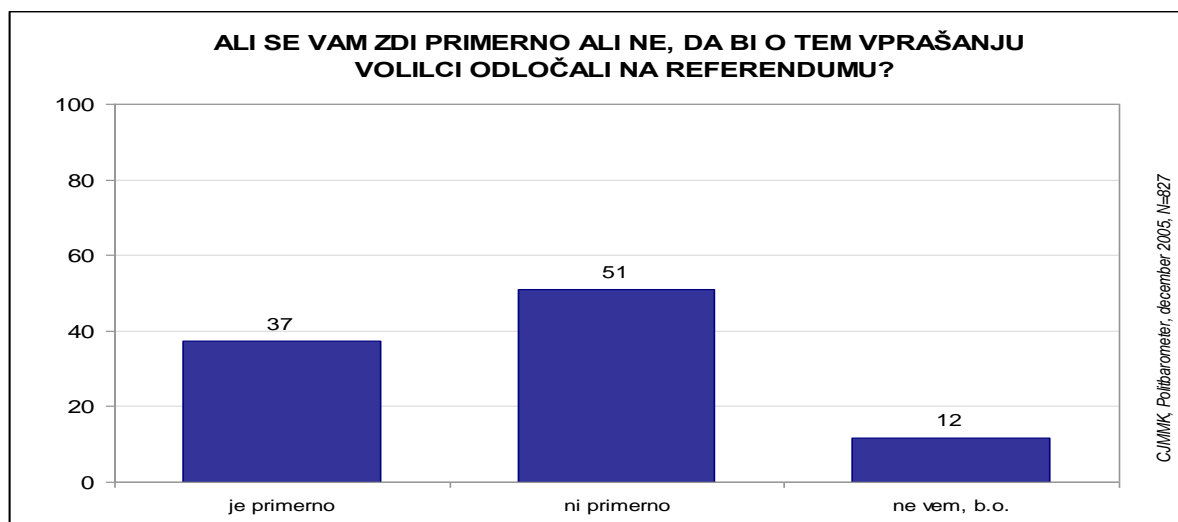
Postavili smo tudi vprašanje v zvezi z ukinjanjem Urada za preprečevanje korupcije in dodali še vprašanje o primernosti ali neprimernosti izvedbe referendumov v zvezi s tem. Do ukinitve urada prevlada (60%) odklonilno stališče; vsega petina respondentov (21%) ukinitve urada podpira. Analiza pokaže, da je daleč največ podpornikov ukinitve urada med preferenti NSI (54%), SDS (32%), med desno opredeljenimi (31%) ter med samozaposlenimi (27%) ipd. Podporo uradu pa najmočnejše izražajo preferenti SD (83%), SNS (79%!), LDS (76%), visoko izobraženi (72%), zaposleni v gospodarstvu (69%), itd. Večinska podpora ukinitvi se pokaže le med preferenti NSI, medtem ko je med preferenti SDS daleč več podpornikov ohranitve (55%) kot ukinitve (32%) urada. To pride še bolj do izraza med preferenti SLS (67% za urad, 20% proti) in DESUS (100% za urad).

Graf 7.3

Dodali smo še vprašanje o primernosti referendumске presoje tega problema. Pokaže se, da večina (51%) in torej tudi znaten del tistih, ki se izrekajo za ohranitev urada, meni, da referendumска presoja o tem vprašanju ni primerna. Da je referendumска presoja o tem vprašanju primerna, pa vendarle meni 53% preferentov SLS, 49% preferentov SNS, 47% preferentov LDS, 40% preferentov NSI, 36% preferentov SDS in 35% preferentov SD. Analiza pokaže, da se je velika večina respondentov opredeljevala v prid ohranjanja bistva tega pomembnega ustavnega instituta.

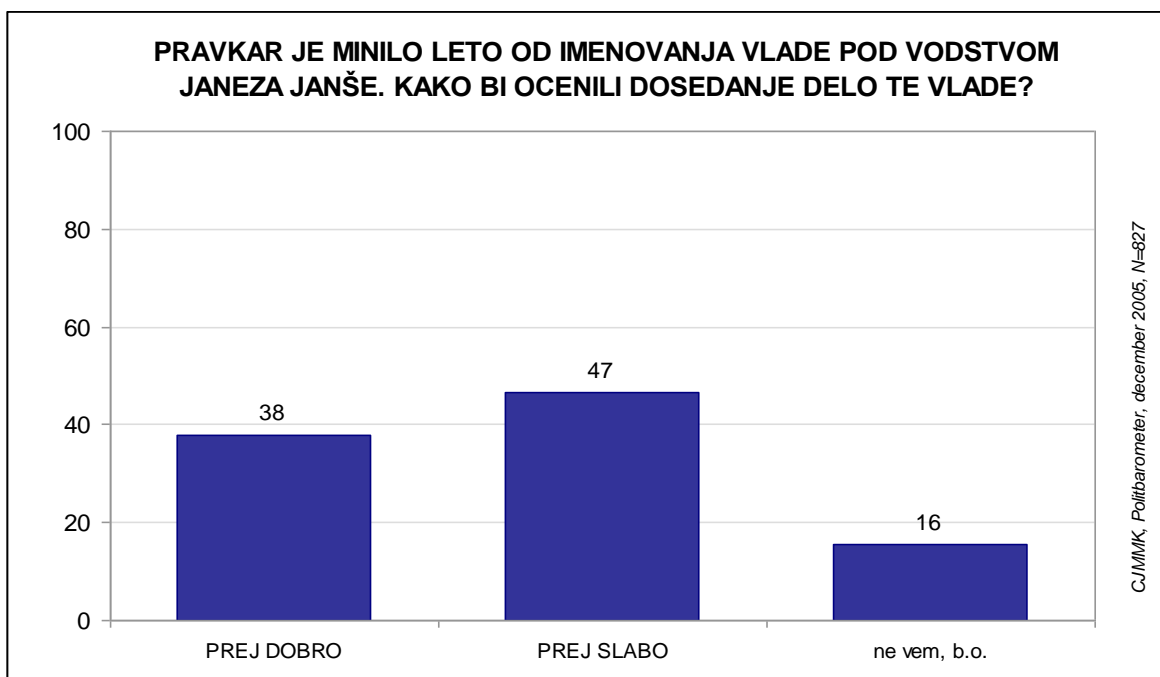
Graf 7.4

Ob izteku prvega leta vlade smo postavili vprašanje: "Pravkar je minilo leto od imenovanja vlade pod vodstvom Janeza Janše. Kako bi ocenili dosedanje delo te vlade?". Pokaže se, da slabi dve petini (38%) delovanje vlade v prvem letu ocenjujejo

pretežno dobro, slaba polovica (47%) pa pretežno slabo; 16% respondentov ostane ob vprašanju neopredeljenih. Razporeditev odgovorov je podobna kot ob vprašanju o aktualni podpori vladi J. Janše. Visoko pozitivno oceno enoletnega delovanja vlade izrekajo predvsem preferenti SDS (84%), NSI (66%), prej desno (60%) in sredinsko (48%) opredeljeni, poklicno šolani in upokojenci (44%) in verni (49%). Kritična ocena enoletnega delovanja vlade pa bolj kot v povprečju (47%) izstopa med preferenti LDS (75%), SD (63%), SNS (61%), levo opredeljenimi (65%), nevernimi (67%), zaposlenimi v negospodarstvu (62%), visoko in višje izobraženimi (58%), strankarsko neopredeljenimi (49%) itd.

Graf 7.5

PRILOGA 1:

SUMARNIK

PRILOGA 2:
TABELE